

Beavdegirji • Møtereferat

Ášši/Sak:	Referat fra halvårlig møte i henhold til konsultasjonsavtalen
Min čuj./Vår ref:	16/2480 - 4
Beaivi/Dato:	22.06.2016
Mielde/Tilstede:	Sametinget: President Aili Keskitalo Rådsmedlem Silje Katrine Muotka Rådsmedlem Henrik Olsen Rådsmedlem Ann Mari Thomassen Rådsmedlem Thomas Åhren Kommunal og moderniseringsdepartementet: Statsråd Jan Tore Sanner Statssekretær Anne Kari Olli
Hálddahusas/Fra administrasjonen:	Sametinget: Direktør Rune Fjellheim Avdelingsdirektør Jan Roger Østby Avdelingsdirektør Inger Eline Eira Buljo Avdelingsdirektør Anne Britt Klemetsen Hætta Avdelingsdirektør Sunniva Skålnes Avdelingsdirektør Hege Fjellheim Seniorrådgiver Nils Ingvald Somby Kommunal og moderniseringsdepartementet: Kst. ekspedisjonssjef Kristin Ryan Rådgiver Kirsti Sveen Torjesen Kommunikasjonssjef Kjersti Bjørge
Čoahkkinjodiheaddji/Møteleder:	President Aili Keskitalo

Referat fra halvårlig møte i henhold til konsultasjonsavtalen Trondheim 22.juni 2016

Saksliste

1. Godkjenning av saksliste
2. Gjensidig orientering om konsultasjoner
3. Undersøkelseskomisjon for fornorskingspolitikken og kunnskap om fornorskingspolitikken konsekvenser
4. Opplæring – mangel på samisk barnehage tilbud
5. Språk
  - a) Nye kommuner inn i forvaltningsområdet for samisk språk
  - b) Endring av introduksjonsloven med eget samisk program
6. Miljø/Areal
  - a) Gruvedrift i Kvalsund
  - b) Nasafjellsaken
  - c) Vårjakt på ender i Kautokeino.
7. Videre prosess i arbeidet med ratifisering av norsk-svensk reinbeitekonvensjon
8. Vurdering av ulike budsjetteringsmodeller for Sametinget.
9. Fremdrift Saemien Sijte.

1. Godkjenning av innkalling og saksliste

Konklusjon:

Sak 9 – framdrift av Saemien Sijte flyttes til foran sak 4. Saksliste for øvrig godkjennes.

2. Gjensidig informasjon om konsultasjoner

Sametingspresidenten viser til at konsultasjonsordningen i hovedsak fungerer godt. Enigheten som ble oppnådd om endringene i plan- og bygningsloven, selv om vi i utgangspunktet sto et stykke fra hverandre, er bra. Dette gir tro på at det er mulig å bli enig om større og mer sammensatte saker (Samerettsutvalget II og samekonvensjon). Sametinget pekte på noen utfordringer gjennom eksempler som:

- Folkeregisterloven – henvist til forskriftsprosess – forskyvning av samiske interesser fra lovprosess til forskriftsprosess.
- *Tiltak* i stortingsmeldinger. Samtidig som tiltakene for konsultasjon må være saklig knyttet til temaet som vurderes, kan det ikke være slik at departement kan avvise konsultasjoner om tiltak fordi de selv ikke har tenkt på det, eller ikke ønsker å gjennomføre det. Dette kan resultere i at beslutninger om overordnede prioriteringer som krever tiltak for å ivareta muligheten for likeverdig utvikling for samisk kultur og samfunn, ikke undergis en reell vurdering og konsultasjon. Eksempel konsultasjoner knyttet til regionalmeldingen.
- Samerettsutvalget og framdrift. Sametinget håper på politisk trykk.
- Foreslåtte endringer i Finnmarksloven. Sametinget er glad for at vi har oppnådd enighet om endringer av finnmarksloven § 43 om dekning av sakskostnader, og at slike kostnader dekkes som regelstyrte utgifter. Det var allikevel tiltak knyttet til revidert nasjonalbudsjett (1,3 mill. kroner ble flyttet fra Domstolsadministrasjonens budsjett til post for fri rettshjelp) som endret forutsetningene og resultatene av enigheten. Dette medfører blant annet at de økonomiske rammene for Finnmarkskommisjonens arbeid fortsetter å være små, slik at kartleggingsarbeidet går sakte

Statsråden deler sametingspresidentens syn i at det i hovedsak er gode rutiner og erfaringer med konsultasjonsordningen. Han tar sametingspresidentens eksempler til orientering og vil ta opp aktuelle saker med de enkelte fagdepartementene.

Konklusjon:

Partene er uenige om hva som kan være konsultasjonspliktig, særlig knyttet opp mot tiltak i stortingsmeldinger og budsjett. Det er enighet om at grensene for konsultasjonsplikten vil drøftes og klargjøres i oppfølgingen av samerettsutvalget II om en konsultasjonslovgivning. Det er enighet om å sikre god fremdrift i arbeidet med oppfølging av samerettsutvalgets forslag til lovregler om konsultasjoner.

3. Undersøkelseskommissjon for fornorskingspolitikken og kunnskap om fornorskingspolitikkenes konsekvenser

Sametingspresidenten orienterer om at saken har god forankring i samiske miljøer. For å få forankret saken i norske miljøer er det ifølge sametingspresidenten viktig med engasjement fra departementets side.

Sametingspresidenten viser videre til at sametingsrådet har startet arbeidet med dokumentasjon av samisk historie generelt, med særskilt fokus på fornorskingspolitikken og dens konsekvenser. I september 2016 arrangeres en tverrfaglig workshop og intern rundebordskonferanse «Makt og avmakt i samisk historie» i samarbeid med UIT Norges Arktiske Universitet. Konferansen skal gi dypere innsikt i problemstillingen fornorskning, og utgjør det faglige grunnlag for videre den videre prosessen i saken. Fagfolk fra ulike disipliner og representanter for ulike samiske institusjoner vil delta.

Sametingspresidenten viser til at det er tilsvarende prosesser i Sverige og Finland. Sametingsrådet er fortsatt søkende og ser på internasjonale prosesser. Medieoppslag den siste tiden og voldsforskning kan tyde på at mange samer i dag lever med vanskelige livshistorier. Enkelte geografiske områder ser ifølge sametingspresidenten ut til å være spesielt rammet av fornorskingspolitikken.

Sametingspresidenten sier at det er viktig å avdekke de ulike historiene og finne gode løsninger som kan bøte på fornorskingspolitikkenes konsekvenser. Hun viser også til at det i dag ikke finnes en samlet skrevet samisk historie. Det langsiktige formålet med arbeidet er ifølge sametingspresidenten å avdekke umiddelbare, langsiktige og strukturelle konsekvenser av fornorskingspolitikken på vesentlige samfunnsområder for den samiske befolkningen – i fortid og nåtid.

Sametingsrådet vil fremme saken i Sametingets plenumsmøte i desember 2016. Den vil deretter bli presentert for departementet.

Statsråden er enig i at det er viktig å fremskaffe mer kunnskap. Samtidig er det viktig å ikke låse seg til bestemte virkemidler. Vi må også ha med oss at flere tiltak for å bøte på konsekvensene av fornorskingspolitikken er gjennomført – blant annet samerettsutvalgene og opprettelsen av Sametinget. Statsråden ønsker en god dialog om veien videre. Blant annet kan spørsmålet om en stipendiatstilling vurderes, hvis Sametinget ser det som et aktuelt tiltak.

Konklusjon:

Partene er enige om behovet for mer kunnskap, og at det skal være en tett dialog om aktuelle virkemidler. Sametingsrådet kommer tilbake med forslag til videre prosess og tiltak når plenum har behandlet saken. Statsråden tar dette til orientering

4. Opplæring – Mangel på samisk barnehage tilbud

Sametingspresidenten orienterer om Sametingets mål og virkemidler på barnehageområdet. Hun gir også en redegjørelse for mange av de utfordringene som må løses for at samiske barn skal få et kvalitativt godt barnehage tilbud. Sametinget er kritisk til at barn som ønsker det i dag ikke har et rettmessig krav på samisk barnehage tilbud etter barnehage loven. Loven gir barn en rett til barnehage plass, men ikke rett til et *samisk* barnehage tilbud. Sametinget er opptatt av at barn som ønsker et samisk barnehage tilbud i barnehagen lovmessig blir likestiltes med elever som ønsker

samisk i grunnskolen. Ved en eventuell endring av barnehageloven bør det imidlertid ikke settes et minstekrav til antall barn per kommune, slik det i dag blir gjort i opplæringsloven. Sametingspresidenten understreker at en individuell rett til et samisk barnehagetilbud, vil gi alle barn som ønsker det, et barnehagetilbud der samisk språk og kultur vektlegges. Etter sametingspresidentens syn vil en lovendring også tydeliggjøre kommunenes ansvar for å sikre et samisk barnehagetilbud.

Statsråden deler Sametingets bekymring for samisk barnehagetilbud, og viser til at Sametingets innspill om endring i barnehageloven vil måtte vurderes i dialog med Kunnskapsdepartementet og etter at samisk språkutvalg har lagt fram sin rapport.

Konklusjon:

Partene er enige om å ha videre dialog om samiske barnehagetilbud etter at samisk språkutvalg har lagt fram sin rapport. Sametinget stimulerer til igangsetting og videreføring av samiske tiltak gjennom sine virkemidlerordninger.

5. Språk

a) Nye kommuner inn i forvaltningsområdet for samisk språk

Sametingspresidenten viser til at Hattfjelldal kommunestyre har gjort et enstemmig vedtak om å søke kommunen inn i forvaltningsområder for samisk språk. Søknaden ble sendt til KMD høsten 2015, og Sametinget ga sin tilrådning i februar 2016. Samtidig med Sametingets tilrådning offentliggjorde Samisk språkutvalg sin delrapport, hvor de fremhever at forslaget til forskriftsendring ikke begrenser muligheten for at det under behandlingen av utvalgets forslag iverksettes prosesser for innlemmelse, og at det gjøres vedtak om dette.

Sametingspresidenten viser videre til at Hattfjelldal kommune i april i år mottok brev fra KMD hvor det ble orientert om at søknaden ikke vil bli realitetsbehandlet før Språkutvalget har levert sin endelige rapport i september 2016, og når KMD sammen med Sametinget er blitt enige om oppfølgingen av denne rapporten. Sametingspresidenten er bekymret for at Hattfjelldal må vente i flere år før deres søknad om innlemmelse blir behandlet.

Sametingsrådet ser det som viktig språksatsning at kommuner innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk. Spesielt i sørsamisk område hvor språket står svakt. Sametingspresidenten anmoder derfor KMD om å realitetsbehandle søknaden så raskt som mulig, slik at kommunen kan tilrettelegge for å betjene sin samiske befolkning på samisk.

Sametingspresidenten orienterer om at Røros kommune og Skånland kommune nå er i ferd med å utrede muligheten for å bli innlemmet i språkforvaltningsområdet. Kommunene tar sikte på å fremme saken for kommunestyrene i løpet av 2016. Sametingspresidenten ber KMD være forbered på at det vil kunne komme ytterligere to søknader om innlemmelse i løpet av kort tid. Etter sametingspresidentens syn bør det utarbeides tydelige retningslinjer for hvor lang tid det kan gå fra en søknad er sendt departementet for behandling til kommunen kan forvente svar.

Statsråden er enig med presidenten i at innlemmelse av kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk er viktig for å støtte opp om språkarbeidet i kommunen. Departementet starter derfor

prosessen med behandling av søknaden fra Hattfjelldal kommune nå. I første omgang vil saken bli sendt på høring

Konklusjon:

Departementet sender Hattfjelldal kommunes søknad om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk på høring, og tar sikte på å fatte en avgjørelse i saken våren 2017.

b) Endring av introduksjonsloven med eget samisk program

Sametingspresidenten viser til at introduksjonsloven § 3 og 4 omhandler kommunenes ansvar for introduksjonsprogram og for gjennomføringen av programmet for nyankomne innvandrere og andre med oppholdstillatelse bosatt i kommunen. Sametingspresidenten uttrykker bekymring for at det i loven kun tas sikte på å gi grunnleggende ferdigheter i norsk språk og norsk samfunnsliv.

Sametingspresidenten er tydelig på at det i samiske kommuner, spesielt der majoritetsspråket er samisk, vil være av avgjørende betydning at nyankomne også lærer seg samisk språk og samfunnsliv for å kunne fullt ut bli integrert i kommunen og senere kunne få seg en jobb. Etter loven gis det kun stønad for personer som deltar i introduksjonsprogrammet som nevnt i § 4, henholdsvis for de som får norskopplæring.

Sametingsrådet ber om at loven endres slik at også opplæring i samisk språk og samfunnsliv tas inn som et krav i samiske kommuner, og at stønaden også dekker denne opplæringen.

Statsråden ser ikke behovet for endring av introduksjonsloven. Loven gir allerede rom for kommuner til å kunne tilby opplæring også i samisk språk, og bruke midlene de får tildelt til norskopplæring også til samiskopplæring. Det er opp til kommunene å prioritere innenfor rammene de får tildelt.

Konklusjon:

Statsråden tar Sametingets argumentasjon til orientering. Han viser til at dagens introduksjonslov også åpner opplæring i samisk språk. Det vil derfor ikke være aktuelt å endre loven.

6. Miljø/areal

a) Gruvedrift i Kvalsund

Sametingspresidenten viser til at departementet godkjente reguleringsplanen for Nussir og Ulveryggen 20. mars 2014. I godkjennelsesvedtaket heter det at: "Det legges til grunn at tiltakshaver i samråd med reindriftsnæringen kommer fram til avbøtende tiltak som legger grunnlaget for videreføring av reindriften i området. Dette må skje før tiltaket iverksettes".

Sametingspresidenten viser til at sametingsrådet er blitt informert av reinbeitedistriktene og Nussir om at det har vært møte mellom dem uten at det var mulig å komme fram til enighet om noen avbøtende tiltak. Sametingsrådet ønsker å vite hvordan Kommunal- og moderniseringsdepartement ser til at forutsetningen som er lagt til grunn for godkjennelsen av reguleringsplanen blir etterlevet. Ut fra hva sametingsrådet har forstått ser verken Miljødirektoratet eller Mineraldirektoratet det som sin oppgave å følge opp denne forutsetningen i reguleringsplangodkjennelsen. Sametinget vil gjerne informeres om hva som skjer når det ikke oppnås enighet og stiller spørsmål om hvordan en skal komme fram til avbøtende tiltak i slike tilfeller.

Statsråden viser til at utslippstillatelsen stiller krav til reduksjon av støy og støv, noe som vil kunne redusere belastningen for reindrifta. Statsråden slår fast at det er partenes ansvar å følge opp forpliktelsene som framkommer av departementets vedtak og komme fram til avbøtende tiltak.

Konklusjon:

Statsråden tar Sametingets argumentasjon til orientering og bekrefter at reguleringsplanen for Nussirs gruvedrift er endelig godkjent. Det er nå opp til partene å følge opp forpliktelsene som ligger i den og i utslippstillatelsen.

b) Nasafjellsaken

Sametinget tar opp saka om reguleringsplan for Nasavárri/Nasafjell, en plansak som startet opp flere år tilbake, og der Sametinget trakk sin innsigelse mens fylkesmannen opprettholdt sin innsigelse. Ved godkjenning i departementet ble det vektlagt at Sametinget trakk innsigelsen. På bakgrunn av dette og også på bakgrunn av ny rettsutvikling, har Sametinget nå endret syn.

Sametinget har til nå vært restriktiv i sin innsigelsespraksis, og overlatt til fylkesmannen å vurdere innsigelser knyttet til næringsmessige vurderinger. Når Sametinget nå opplever at deres manglende innsigelse blir brukt som argument imot fylkesmannens innsigelse, vil Sametinget for framtida måtte vurdere å endre innsigelsespraksis. Det er ikke ønskelig fra Sametingets side å havne i en situasjon der en eventuell manglende innsigelse vil bli brukt mot reindrifta.

Statsråden fremhever at alle synspunkter fra høringsprosessen har blitt vurdert, og at reindriften er sikret også framover. Statsråden understreker videre viktigheten av å sikre levedyktige distrikter med varierte arbeidsplasstilbud.

Konklusjon:

Statsråden tar Sametingets synspunkt til etterretning og understreker at det er opp til Sametinget selv å vurdere den innsigelsespraksisen de mener er mest tjenlig.

Saken vil bli behandlet i Samisk parlamentarisk råd. Sametinget vil i etterkant av det komme tilbake til departementet med denne saken.

c) Vårjakt på ender i Kautokeino

Sametingspresidenten viser til Sametingets brev av 26. april 2016 til Klima- og miljødepartementet, hvor Sametinget ber departementet i samråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementet om å vurdere igangsatt en bestandskartlegging av ender. Klima- og miljødepartementet svarte 7. juni 2016 at departementet vurderer mulighetene for å få kartlagt bestandssituasjonen for arter som det fra samisk hold ønskes åpnet jakt/utvidet jakt for. Departementet vurderer også mulighetene for en konsekvensvurdering av vårjakten, både for artene det jaktes på og for øvrige arter i områdene det jaktes på som blir berørt/forstyrret av jakten.

Sametinget ønsker informasjon om tidsplan og forutsetter at dette blir fulgt opp snarest.

Sametingspresidenten viser til at jakttid og kvoter er fastsatt i *Forskrift om kvoteregulert vårjakt på ender fra og med år 2013 til og med år 2022, Kautokeino kommune, Finnmark fra 2013*. Klima- og miljødepartementet peker i sitt brev på at det ikke foreligger ny kunnskap som gjør det aktuelt å

vurdere endringer i denne forskriften. Sametinget ønsker utviding av kvoten og begrunner en slik utvidelse ut fra tradisjonelle samiske rettigheter.

Sametingspresidenten viser til at vårjakt på ender i Kautokeino nå blir forvaltet som en prøveordning. Etter sametingspresidentens syn er vårjakt forsvarlig, omfanget er relativt liten, men jakta er viktig i samisk kultur. Sametinget ønsker vårjakt som en fast ordning, videre at kvoten og jaktområdene må utvides samt utviding av arter det kan jaktes på.

Statsråden bekrefter at Klima- og miljødepartementet nå vurderer mulighetene for å få kartlagt bestandssituasjonen og konsekvensene av vårjakt i samråd med Kommunal- og moderniseringsdepartementet. De to departementene er i dialog om videre oppfølging.

Konklusjon:

Statsråden og sametingspresidenten er enige om at det er behov for videre dialog mellom Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Sametinget om saken.

7. Videre prosess i arbeidet med ratifisering av norsk-svensk reinbeitekonvensjon

Sametingspresidenten viser til at en arbeidsgruppe med representanter fra Sametinget i Norge, Sametinget i Sverige, Svenske samers riksforbund og Norske reindriftssamers landsforbund overleverte sitt forslag til endringer i norsk/svensk reinbeitekonvensjon i mars 2014. Fra norske og svenske myndigheter ble det den gangen sagt at det skulle gis tilbakemelding på videre prosess snarest. I januar 2016 møttes partene i Luleå, hvor norsk og svensk landbruksminister lovet tilbakemelding på arbeidsgruppens forslag og ratifisering av konvensjonen innen utgangen av 2016. Landbruks- og matdepartementet i Norge informerte Sametinget i april 2016 at den svenske regjeringen vil gjennomføre en juridisk utredning av uavklarte spørsmål for den grenseoverskridende reindriften. Ratifisering av konvensjonen ville derfor trekke ut i tid, uten at man vil kunne gi noe nærmere tidsperspektiv.

Sametingspresidenten viser til at sametingsråd Silje Muotka tok opp saken i et møte med landbruksminister Dale i mai 2016, og ba om fortgang i saken. Sametingsrådet ønsker tilbakemelding på hvor langt prosessen er kommet, og ber Regjeringen om å medvirke til fortgang i saken.

Statsråden deler bekymringen om at en ratifisering av norsk-svensk reinbeitekonvensjon drar ut i tid. Han viser til at landbruksministeren skal ha et møte med sin svenske kollega i slutten av juni 2016 om saken.

Konklusjon:

Statsråden tar Sametingets argumentasjoner til orientering og uttrykker samtidig forståelse for Sametingets bekymring om at en ratifisering drar ut i tid.

8. Vurdering av ulike budsjetteringsmodeller for Sametinget

Statsråden viser til at sametingspresidenten i tidligere møter har gitt uttrykk for at dagens budsjetteringsordning, med tildelinger over flere departementers budsjetter, oppleves som krevende for Sametingets som folkevalgt organ.

Regjeringen besluttet i mars 2015 at Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal starte et arbeid med å vurdere fordeler og ulemper ved å samle bevilgningene til Sametinget på én 50-post. Regjeringen har forutsatt at arbeidet skal skje i samarbeid med berørte departementer og Sametinget. Sametinget vil få tilsendt et rapportutkast så snart utkastet er kvalitetssikret med fagdepartementene. KMD vil konsultere Sametinget om innholdet i rapporten utover høsten. Statsråden informerte kort om hovedtema i rapporten. Statsråden vektlegger at det er viktig at sektoransvaret ikke blir svekket.

Sametinget påpeker at det er viktig at Sametinget holdes godt orientert, og at det snart kan komme til konsultasjoner om rapporten.

Saken er også drøftet gjennom prosessen med konsultasjonslovgivningen. Sametinget forventer at dette drøftes i rapporten.

Konklusjon:

Sametingspresidenten tar statsrådens statusoppdatering av saken til orientering. Det legges opp til videre dialog og konsultasjoner om saken etter at departementets utkast til rapport er blitt oversendt Sametinget.

Statsråden merker seg sametingspresidentens understreking av at videre dialog og konsultasjoner om budsjettmodeller også vil måtte berøre hvordan prosessen mellom departementet og Sametinget skal være om budsjetttrammene, og at dette må samordnes med konsultasjonene om oppfølgingen av Samerettsutvalget.

9. Framdrift Saemien Sijte

(Saken ble tatt foran sak 4)

Sametingspresidenten viser til at utbyggingen av Saemien Sijte tok en ny vending i juni 2015 da det ble satt en kostnadsramme for utbyggingen på 140 mill. kroner inkl. allerede brukte midler. Det er også blitt sagt at et nytt bygg skal plasseres på den eksisterende tomten, altså der Saemien Sijte er i dag. Etter en rask gjennomgang har Kulturdepartementet, Sametinget, Statsbygg og Saemien Sijte sett på hvorvidt denne tomten kostnadmessig er den beste og vurdert andre alternativer. Statsbygg har i samarbeid med blant annet Saemien Sijte vurdert fem ulike alternativer. Den 31. mai i år ble det avholdt et møte mellom KUD, Statsbygg, Sametinget og Saemien Sijte. Møtet konkluderte med at det beste alternativet er Horjemstangen, og at tomtevalget nå er avklart. Ny rom- og funksjonsplan er omtrent ferdigstilt og tilpasset de nye kostnadsrammene.

Sametingspresidenten orienterer om at prosjektet nå er kommet dithen at Statsbygg er klar til å gå videre med et forprosjekt. Det er skissert en ramme på 10 mill. kroner for å ferdigstille et forprosjekt. Sametinget vil forsikre seg om at rammer til et forprosjekt tas med i statsbudsjettet for 2017.

Sametingsrådet oppfordrer statsråden til et besøk på Saemien Sijte.

Sametingsrådet lufter også mulighetene for å se på/utrede alternative måter å finansiere framtidige samiske kulturbygg. Dette mener statsråden er interessant, og viser samtidig til at det er Kulturdepartementet som har fagansvaret for også de samiske kulturbyggene.

Når det gjelder Saemien Sijte påpeker statsråden at det i Stortingets budsjettbehandlinger er blitt vurdert som nødvendig å se på kostnadsrammene for prosjektet en gang til.

Konklusjon:

Statsråden tar Sametingets redegjørelse av saken til orientering.